

Романюк В.М.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища»
Науковий керівник: Устименко В.І.,
доктор філософії, доцент кафедри екології та природоохоронних технологій
Державний університет «Житомирська політехніка»
tzns40m_rvm@student.ztu.edu.ua

ВІДНОВЛЕННЯ БІОРИЗНОМАНІТТЯ ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМ ЖИТОМИРСЬКОГО ПОЛІССЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМОК ЕКОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Відновлення біорізноманіття в умовах суцільних рубок лісу Житомирського Полісся стало важливим завданням сучасної екологічної науки, адже збереження природних екосистем та підтримка їх стійкості є необхідними умовами для забезпечення довготривалої екологічної стабільності регіону. Лісові ресурси Житомирського Полісся, представлені переважно сосновими та дубовими лісами, мають високу екологічну і соціальну цінність, але вони суттєво змінюються під впливом антропогенних факторів, зокрема через інтенсивну експлуатацію за методом суцільних рубок. Ця широко використовувана практика заготівлі деревини призводить до значних змін екологічного середовища, які впливають на ґрунт, гідрологічний режим, мікрокліматичні умови, а також на видовий склад лісової рослинності. Такі зміни у структурі лісових екосистем зумовлюють необхідність розробки нових підходів, спрямованих на відновлення природної флори і забезпечення умов для її подальшого розвитку в умовах, що постійно змінюються. Суцільні рубки, окрім прямого видалення деревного покриву, мають довгострокові наслідки для екосистеми загалом. Вони спричиняють знищення лісової підстилки, яка відіграє важливу роль у збереженні вологості та поступовому розкладанні органічних речовин, що підживлюють ґрунт. Після рубок на звільнених ділянках збільшується кількість світла, що призводить до швидкого висушування верхнього шару ґрунту, його ущільнення та вимивання поживних речовин. Відсутність деревного намету сприяє зростанню трав'янистих видів, зокрема світлолюбних і швидкоростучих бур'янів, які значно ускладнюють процес природного відновлення типових для цього регіону деревних порід. Для таких видів, як сосна звичайна і дуб черешчатий, ці умови є несприятливими, оскільки вони потребують специфічних умов для успішного укорінення і зростання, а наявність бур'янів та інших трав'яних рослин підсилює конкуренцію за поживні речовини та простір.

Серед факторів, що ускладнюють природне відновлення лісів, особливу увагу привертає гідрологічний режим. Лісова підстилка, що зберігає вологу в природних умовах, після рубок поступово розкладається, що значно знижує здатність ґрунту утримувати воду. На ділянках, де відбулися суцільні рубки, швидкість випаровування вологи підвищується, внаслідок чого знижується рівень ґрунтових вод. Це погіршує умови для проростання та укорінення деревних порід, які є чутливими до таких змін. Гідрологічний дисбаланс, спричинений рубками, веде до появи менш цінних з екологічної точки зору видів, які краще пристосовані до нових умов, але які не виконують тих важливих екологічних функцій, що притаманні природним лісовим насадженням.

Саме тому відновлення лісових насаджень потребує додаткових заходів, що покликані прискорити процеси регенерації лісових екосистем. Одним з ефективних методів, що застосовується для подолання наслідків суцільних рубок, є штучне лісовідновлення, яке передбачає висадку нових деревних насаджень, контроль за розвитком молодняка і створення умов для природного розвитку місцевих видів дерев. Цей підхід має важливе значення, оскільки сприяє поверненню цінних видів, таких як сосна та дуб, які є основними породами лісів Житомирського Полісся і відіграють ключову роль у збереженні екологічного балансу регіону. Сукупність цих факторів вказує на необхідність розробки комплексного підходу до лісового господарства, який враховував би як екологічні, так і кліматичні особливості регіону. Таким чином, штучне лісовідновлення у поєднанні з екологічним підходом до управління лісовими ресурсами стає оптимальним рішенням для збереження та підтримки стійкості природних екосистем у Житомирському Поліссі, що сприятиме не лише локальному екологічному оздоровленню, але й стане важливим внеском у загальнонаціональну програму відновлення країни в поствоєнний час.

Список використаної літератури

1. O. Orlov, O. Zhukovsky, I. Ivaniuk, V. Ustymenko, V. Martynenko. Accumulation of 137Cs by thallus of epiphytic lichen hypogymnia physodes (L.) Nyl on different trunk height in pine stands / Scientific Horizons. 2022. Vol. 25, no. 5. P. 48–59. [https://doi.org/10.48077/scihor.25\(5\).2022.48-59](https://doi.org/10.48077/scihor.25(5).2022.48-59)
2. Мельник-Шамрай В.В., Шамрай В.В., Пацева І.Г., Курбет Т.В. Оцінка стану природно-заповідного фонду Житомирської області. Екологічні науки: науково-практичний журнал. К.: видавничий дім «Гельветика», 2023. № 3(48). С. 108-115.
3. Пацева І.Г., Корбут М.Б., Алпатова О.М., Пацев І.С. Аналіз стійкості деревних порід рослин у міських умовах. Екологічні науки. 2024. Вип. 1 (52), Т. 2. С. 76-78.